

המזכרה

דמי חתימה לשנה בפולין 800 מ"מ
 לרבע 200. מחיר גליון בודד 18 מ"מ.
 באוסטריה 600 כתר לשנה 150 כ"י לרבע
 במשכונ-סלובקיה 100 כתר לשנה 25 כ"י
 לרבע. ביוגוסלביה 120 כתר לשנה.
 ברומניה 100 ל"י לשנה. 25 לרבע.
 מחיר מודעות 30 מ"י כעד. שורה
 סצרה או מקומה. מחיר ברכת מז"ט א
 הודעת אירוסין 100 מ"י. האדרסה
 Hamicpe Kraków ul. Młodowa 22

Kraków—Lwów dnia .12 sierpnia 1921.

קראקא—לבוב. ז' נאָן ס דברים תרפ"א. גליון ל"ב.

ננאלה פעמים רבות: הרוסים נאלו פעם מידי הכוזרים, הטטררים מידהם, הטורקים מידהם, הפולנים מידהם. הרוסים מידהם, האשכנזים מידהם, האוקראינים מידהם, הבולשיוויקים מידהם, חיל דיניקין מידהם ואחיב נאלו נרדוי לסטים זה מיד זה וחור הלילה. וכל הנואלים האלה נאלו את הארץ מידי היהודים, כי הם אשמים בכל וכל נקמה ונקמה חלה על ראשינו.

אך בנוד למנהג מונאקו אין אשנבי הכלובים נפתחים. שערי אירפה סגורים ומסוגרים בעדנו, כדי שיתענונו חסידו אירפה ימים רבים בספירט הנשנב הזה, שאין דוגמתו. בי למימי נוסעו הצלב לא נערכו זבחי אדם כאלה, אלא שובחי אוקראינה לעומת זבחי מסע הצלב הנם כמלחמת העולם לעומת מלחמת הבלקן שקדמה לה. נוסעו הצלב היו תמימים, אש שנאתם לישראל ככתה בסבילת קרבנותיהם. וכדור הכפירה גם. אובלי עמי אלפים לא קראו, אין עודה כלל על דעת הרוצחים לדרוש מקרבנותיהם, לפדות נפשם בשמד ואין לנו אפילו הנהמה המסופקה, שנהרנו על קידושיהשם. רק את נפשם יבקשו לקחת ורעה עינם אפילו להכניסם לגן עדן שלהם (את רכושם יבוו בין כך ובין כך).

גם האכזריות של ימי הבינים כאין היא כלפינו זו של אוקראינה. אז לא היו עוד למשל צינארות עוממות, לנעצן בפעמי המדוקרים. לא היה עוד משחק מרוץ המוסים, כמו שיש לקחים בימינו, שכפתו בעיר גפליק את כל נפשות היהודים והשכיבו בשוק ורכבו על גבם רכוב ושוב עד שנעשו כולם על רמס ועל כשרם. על בניהם ועל גללי המוסים מין דייאם לכלבים ולמזורים. אונם נשים היה מצוי גם בימי הבינים המלאים יראת שמים. אבל גם זה כקוף בפני אדם לעומת צורת האונם שבמינו. ידיהם ורגליהם של אבות ואהים נעקרו, כדי לאנים לעיניהם את בנותיהם ואחיותיהם, ולאות זכרון הרביקו בקרבנותיהם את המחלה הצרפתית, לא האירפית. ובשעת מעשה יצאו כמה וכמה נשים מדעתן והיו נערות, שחכתו את לשונותן בשניהן ופלטון בפני מעניהן מתוך קצפן ובשתן. מה שכל חכמי האנטישמיים לא יכלו להוכיח, הוכיחו הלסטים באוקראינה: כי יאכלו היהודים לא רק דם אדם, כי"א גם בשר אדם, כשר עצמם, ויש עדים חיים לאשמה הזו: הם כפתו בעיר אחת את הרב והתכו נתך מבשרו ומלאו בו את פיו בקראם: ראו הרב אוכל בשר אדם!

והשערו ות האלו עורן נמשכות והולכות זה שנתים. יותר מת"ח קהלות יהודיות הרבו בשני אלפי פגזמות. מאות אלפי יהודים מתו בחרב. ברעב ובכל מיני חללים רעים ומיתות משונות, שאין לתאר ואין לפרט. אלפי יהודים, שיצאו מדעתם ממראה עיניהם, יודו כיצרות ערומים ויאכלו עשב. יותר ממאת אלף יתומים יתגלגלו בחוצות קריות, בלי ננ ובלי חומץ. ואם רבים מאלה העזובים יצאו לתרבות רעה מאן מחנך ומלמד ויתפשטו בכל ארצות התרבות להחריר שאננים, יהי זה עונש ראוי, אבל קל, לאותם השאננים, שראו און ולא התבוננו.

תוכן הענינים.

קינות הרשות. ח. א. קרופניק. — הדרך לחנוך סרודוקטווי. פרופ. א. הופמאן. — וועידת המזרח בלבוב. א. א. ק. פפירשטיין. — מדינה ומדינה ומקריה: בקראקא בפולין הקטנה. בפולין. ברוסיה. באשכנז. באוסטריה. בבולגריה. באנגליה. בארץ ישראל. באמריקה. באכסיה. — השבוע בכל העולם. — נאוני בכל האחרונים. ד"ר ש. א. פאזאנסקי. מתוך מהוזה ומבוכה, משה שלאנר.

קינות הרשות.

שבע שנים עברו מאותו תשעה באב המר והנורא בשנת תרע"ד שחף כמו השתא כשבת ושבו סרצה מלחמת העולם וממנה תוצאות פים של צרות הרשות. לשבעים ושבעה מדורי ניהנם לעמנו הדווי והסחף, תהום של עניים ואסונות, שבר על שבר, שואה על שואה, נפיות ושלטולים, הרנות ויסורים, שכול ואדמן, קפוח פרנסות, הרבנות קהלות, חלול קדשים ושטף קצף של תגבורת השנאה הישנה לעם אומלל, נרדף וכוזי מכל האומות. וכשנסקה מלחמת העולם וכל העמים נחו שקמו והתחילו בונים את הרבותיהם, התחילו לנו היהודים השודדים שנות הונח באוקראינה, שנות ת"ח ות"ט כמהדורה הרשה, שעדיין לא בא הקץ להן. והגנו מלומדים כבר כל כך בצרותינו החדשות עד שאין עושות עלינו עוד כל רושם, כאלו כך צריך להיות, כאלו אין מצב נורמלי יותר מזה. מקבלים אנו עלינו את ריננו ושחוקים. לא רק שאין אנו מרעשים שמים וארץ על החמס, שכמהו לא נשמע בהיסטוריה אלא שאין אפילו אנחה נראה על שפתינו מתוך ההרגל. קול דמי מאות אלף אהים טובים צועק עלינו מן האדרמה ואנחנו פונים איש לרכו ועזובים עצמנו ובשרנו בידי המקרה, כאלו אין לנו על מה להתאונן.

לפיכך מצאנו לנכון לפרסם בזה בגליון של ת"ב את אנחת אחד מפלישי אוקראינה, החי בגרליץ ושפך את מרי שיהו בעחון הברליני החשוב, והעלטיביהנעי, כדי להוכיח את צבורנו הנרדם בארצות, עכ"ם בתשעה באב, את ההרבן החדש, שגם חמשה פרקי איכה וחמשים פרקי קינות לא יספיקו לקונן עליו כראוי לו. וז"ל:

זה לא כביר פרסמו הטי"מס' מהאה על מין ספורט חדש, שהגהינו הוללים במונאקו, דפתח כלוב של צפור וברנע שתגיע אל אשנב בית כלאה יורו עליה וימיתוה. הטיימס' אינם יכולים נשוא, צער בעיה, אשרי הצפרים הלה, שיש עכ"ס דורש דמן, אלמלי היו בני-אדם לא היתה אפילו חברת צער בעלי חיים רוצה לנעור ברשעים, כדי שלא להתערב בעניני מדינה וזה ח"ו, במצב כזה שרויים זה שנתים שדוש מיליוני יהודי אוקראינה, שדמם הסקר ברם צפרי שמים ורשעי עם הארץ ההיא עושים להם בו, ספורטי, הארץ ההיא

לנתיב בחיים. האדם הבינוני לא באדיאלים נשגבים יחיה הסביבה משפיעה עליו ואין לו הכח להשתחרר מהמשפטים הקדומים השוררים בסביבתו. אפילו בראותו בעליל, שהפסד גדול הם מביאים לו.

לא כן הדבר באומה שלמה. אם היא חפצה להתקיים, לפתח את כשרונותיה ולשאוף אל מטרותיה, מוכרחה היא לסדר את חייה הכלכליים ולכונן אותם על בסיס חוק ורחב, מבלי להשגיח על משפטים קדומים. החלק של האומה העובר עבודה פשוטה, עבודה שכל הצבור זקוק לה. הוא שורש האומה והחלקים האחרים וגם האינטלקטים הם הענפים. וכל אילן ששרשיו מרובים מענפיו, אפילו כל הרוחות שבעולם לא יזויו אותו ממקומו. ובכל עת שהענפים מתרבים על השרשים, האילן הולך ומתנוון. הליחות אינה יכולה להספיק מזון לענפים ולעלים והם נובלים. כן גם בחיי העמים. כל זמן שהאלמנטים הפרודוקטיביים הם רב מניין ורב בנין של העם, יכול להתקיים במלחמת החיים ולפתח את כשרונותיו הטכניים ותרבותיים, וכאשר האלמנטים ההם מתמעטים בערך אל האלמנטים אי-פרודוקטיביים, או מהפכות שונות יועזו את חיי העם, ומחלות בחיי המדות והמוסר שוררות...

מצבנו האקונומי ידוע לכל, שהוא מעציב מאד. שרשינו מעטים, וענפיו מרובים. וגם הענפים מתמעטים מיום ליום. רק פרחים, אשר לפירות לא יקו ועלים פורחים באויר מתרבים. היופי המדומה של הפרחים והרעש של העלים מושכים עליהם את עיני התולעים והחגבים, האומרים לעשות כליה לנפשנו ולהאביד גם את שאריתנו. היש בידנו היכולת לתקן את מצבנו המעציב הזה? אמנם לאיש פרטי הדבר קשה, אם גם לא מן הנמנע. אבל העם כולו יכול לפנות את המכשולים מן הדרך, להשתמש בעבודה מדעית ותדירית, לחק ולפתח את העובדים עבודה פוריה, ולהקדיד מעט את היופי המכונן של השרלטנות, לכל ינו בסנורים את עיני בני נעורינו. העבודה הקדושה הזאת לא תצליח במלים נאות לבד. פה דרושה עבודה ארגנית ותדירית. שתקף את כל שדרות העם. המלחמה עם תוצאותיה של הפרנסה הבלתי פרודוקטיבית תתחה כר נרחב לכל עבודה בחרושת ואמנות, עבודה שיכולה להמציא פרנסה ברווח, בהיתר ולא באיסור, ולהשביע רצון לעושיה, שלא ישתוקקו לגדולות מדומות, לעושר השמור לבעליו ולרעתו ולחיי רעש, כדי להשקיף את הריקנות שבחיים.

לא נכחד, שער הנה היו כבר נסיונות לתקן את חיינו האקונומיים, אבל הם לא הצליחו. כי על בסיס שוא נבנו. נתנו את בנינו ללמוד מלאכה על הגל אחת כאשר אופן אחר למצוא את מחייתם לא היה להם וע"כ הלמוד והעבודה היו מכוונים רק להשתכר כסף בקרוב, עבודה עקסטינויבית ולא להביא את התועלת הרצויה לצבור, לא להתעניין באופני העבודה ובהשתלמות בני הנעורים. והאמנות כמו כל תעשייה, המביאה תועלת בלתי אמצעית, יכולה לגדל ולהתפתח רק באופן אינטנויבי. לפיכך גם הנסיונות של בעלי הון פרטים לא הצליחו כי על פי רוב הם רק נושים, המלוים ברבית ונושכים את בשר העם ולא קפיטליסטים כמוכן המערבי הם. ואינם מבינים את היתרון של עבודה אינטנויבית.

אמנם גם אצל עמים אחרים התפתחות העבודה והתעשייה לא נתונה היא אלא בידי אנשים פרטיים. אבל שם על האגודות וההסתדרויות המתעסקות בהן לתת דין וחשבון בעד עבודתם והממשלות משגיחות בעצמן על התנוך לאמנות ולמלאכה, אם גם חייהם האקונומיים יותר סדורים משלנו. ואצלנו הענין הנשגב הזה, כמו כל הרברים העומדים ברומו של עולם, הפקר הם, מונחים בעל קרן הצבי, כי אין לנו עד עתה הסתדרות למלא את התפקיד הזה.

ועד העזרה מאמריקה (דריק) מיסד עתה ועדים בכל גלילות פוזין. עליהם למלא חסרונו, הם יכולים לסדר את כל הלמוד והתנוך הזה כתקונו ולפתור כמה וכמה שאלות אקונומיות בעמנו זה אנחנו

הקהלות המסריחות באוקראינה חרבו לגמרי באש ובחרב, הוץ מן החרבן הכלכלי, שהחריבו הבולשיוויקים בכל רוסיה הגדולה. ואלה שנשארו עוד בחיים באוקראינה יחיו בפחד תדיר מפני אויב אויב, ואירפה עדיין מחשה, רוחצה בנקיון כפיה ובפנים של חברת צער בע"ח תמאן להתערב בעניני מדינות זרות. ואפילו אותם העתונים, הנכתבים ונקראים רק ע"י יהודים, יתענינו יותר בליקה שנפלה במחסון סחורה באמריקה או ברעד אדמה באחד איי הים השקט מאשר בהשמדת שרש מיליון יהודים באוקראינה. הברלינר טאנבלאט הביא מאמר ארוך בעמוד וחצי בימים האלה על-אדות נודל רנליהן של בנות אשכנז ובנאווה לאומית התימר הכותב היהודי, שרנלי בנות הברישים גדולות מאלו. נפלאה היא מדת יהודי אשכנז! מימות הינה ואילך לא חרלו מהתפאר ברנליהן הקטנות של הגשים הגרמניות, מבלי להרגיש בבעיטות הרגלים הפוגעות בהם.

המספר בברלין ע"ד השערוריות באוקראינה יקבל מענה: אנדות בלגיות? העם האשכנזי האמין רק בתועבות, שעשו הרוסים בפרוסיה המזרחית, אבל יסרבו להאמין בתועבות חיילותיהם בבלגיה. וכן התרגלו גם יהודי אשכנז להאטים אוניהם לקוף שועת נהרגים ומעונים. הלכך אין שומע אנקת אחינו ואין יורש דמם. רק בקשה אחת יש עוד בפי האומללים: שידע העולם את צערם, שישמעו שועתם השאננים ובעל-כרחם יתכוננו אם יש מכאוב כמכאובם. חיים אהרן קרופניק.

הדרך לחנוך פרודוקטיבי.

בעתות נכבדות בחיי האדם נכרים גם מדותיו. וכן גם בחיי העם כולו. בעת המהפכה הזאת הולכות ומתבלטות מדותיו של עם ישראל והשקפותיו על גורלו בהוה ועל תפקידו בעתיד, רואים אנחנו, שכל שדרות העם חררה ההכרה, כי ההוה הוא מר מאד ושיש האפשרות להכין לנו עתיד טוב ובריא. ההשקפה הזאת היא אחת מסגולותיו של העם העברי, הוא האפסטימיות היהודי: ההוה הוא רע. אבל התקוה לעתיד טוב ויפה לא אבדה.

וההוה החמרי הוא רע, לא מפני שאין הפרנסה מספקת, אלא מפני המקור, שממנו היהודים מוכרחים לשוב את מחיתם. הספסרות ומסחר הוואלוטות, השולטים עתה ברחבי היהודי, זרים הם לרוח עמנו; גם אלה השואבים בשפע את מחיתם מהמקורות האלה, ישתוקקו לכל הפחות להכין לבניהם מקורות יותר פהורים ויותר מתאימים לרגשי המוסר, כי מרגישים הם האנשים, שאין מעשיהם פרודוקטיביים, כי אין חייהם חיים מוסריים ואין מדותיהם ראויות לברכה, הואיל שאינם מביאים שום תועלת למדינה ולצבור. חיים בלתי פוריים משחיתים את המדות, וזהו עובדה שכל אדם יכול להוכיח מאמתתה. הנה למשל אהבת הממוץ ואהבת הכבוד תגדלנה אצל בני אדם במדה שיתרחקו בעבודתם ובעסקיהם מן העבודה הפוריה, המביאה תועלת בלתי אמצעית להחברה; עובד אדמה, המוציא להם לבני אדם, הבנאי המכין להם בתים למסחר מפני הקור והחום, הסנדלר, העושה להם נעלים, אינם מתנאים על בני אדם הבאים עמם במגע ומשא. בן גם הסוחר, הממציא פרקמטיה נחוצה לחיי הקונה ממנו, אין בו שום סימן של נאווה; אבל הסוחר המוכר מה שאין לו ומה שלא בא לעולם ואינו בנמצא, הוא מלא נאווה ולכו רחב לבצע את כל העולם. שרלטניות הוא זה, שחצנות בוזיה. ידוע הוא, שהחכמים הגדולים, אשר חכמתם היתה מקור ברכה להחברה האנושית, הצטיינו לא רק בענותנותם, כי גם בפשטות חייהם והתפתקותם במועש. האושר האמתי אינו תלוי בדברים שמחוץ לאדם, אלא במדותיו, בבריאות הנפש ובכריאות הנוף הוא נמצא. כך הורו אותנו החכמים בכלל והכמי התלמוד בפרט. אמנם אין לנו לדרוש מכל אדם, כי יעשה לו את האמת הזאת

הרב יעקב וויטלש. הרב מנחם הגר. מר צבי קרל. משה רייך. ישראל סרנקפורטר. שמעון פרכבוש. ראובן מרגלית. חיים סרלמוטר. צבי ננלברג. ד"ר הזנר. ש"ז יעבץ. משה זוננשיין. ישראל פרהורצה. א. א. קוספפרשטיין. חנוך הורוויץ. אהרן וויינשטיין. יצחק ווספער. אברהם קייש (סטניסלב). יהודה ברנר (שם). שלום דיר (סמבור). משה ביץ (פרמשילא). יונה אשכנזי (קולומיה).

ביום ג' בערב סיים היור הרחיג שמלקיש את הועידה בנאום מלהיב לעבודה נאמנה ושוקדה. הועדים החדש נכנס לשיבה ונקבע מספר צירי המזרחי אל הקונגרס. נבחרו בראש ההסתדרות: הרב מר יעקב וויטלש. ד"ר הזנר ומר צבי קרל; ולמזכירים מר קוספפרשטיין ומר יעבץ.

על הרשמים הכלליים של הועידה. על האופיות של מהלך המועצה ושאר הפרטים אשוב לדבר עוד. הועידה נעלה במצב נפשו מרוסם. א. א. קוספפרשטיין.

דורשים ומקוים מהם. על הסובליציסטיקה העברית החובה להצני סרונרמה של העבודה. וזאת אעשה במאמרי הבאים.
פרופ. א. הופמאן. יאסלא.

ועידת המזרחי בלבוב.

(סוף)

הרצאתו של ד"ר הזנר משכה אחריה בתוכנה ובצורתה את לבות השומעים ועל יסוד דבריו המחוררים הציע 15 פרטים בנוגע ליחס המזרחי לקונגרס הבא:

א) הקונגרס הייב יביע את ההכרה, כי החוקת המנוחה והסדרים בא"י ואפשרות קיום בית לאומי לישראל בא"י הרישות התאמת הפוליטיקה האנגלית בא"י בפועל אל הרעיון הזה ואשור המנדט האנגלי על א"י ע"י אגודת העמים במהרה.

ב) הקונגרס יביע אמון למנהיגי הועדים הראשי ויתן לאסוויציה את האפשריות להשתתף בעבודה.

ג) הקונגרס הייב דורש להגדיל את הכניסה לא"י ומחזה את דעתו לנהל את משק הקה"ק על יסוד הצאמת הקרקע. מבלי למנוע את האיניציאטיבה היהודית הפרטית ועם זה צריכים לשמור את זכויות הפועלים.

ד) הקונגרס הייב מוצא את הצורך, שההנהלה הבאה תספף בסתוח בים למתחילים בא"י ולצמצם את ההוצאות לביס תיכונים ועליונים, שלא תעלינה ליותר מחמשה אחוזים של ההוצאות הרגילות (מלכר קרן היסוד).

ה) הקונגרס יביע רצונו להכריז בין התפקיד הפוליטי ובין התפקיד הכלכלי בהנהלה הבאה וליסד משרד מיוחד לכפכפה בא"י בלתי תלוי בדעת הועדים ויהי אחראי לפני הקונגרס וכאזכרו.

ו) הקונגרס יחליט ליסוד מוסד, שבנין הארץ צריך להיות על יסוד הרת והמסורה ולהזהר בזה בכפ המוסרות הצביריים וכהים ולמנוע תמיכה מאלה הפוגעים ברנשי הרת בגלוי.

ז) בכפ המוסרות המרכזים, בוועדים, בקה"ק, בקה"י, במשרד הכלכלי ובוועד הצירים צריך להיות למזרחי באיכחם במספר מתאים.

ח) הקונגרס יביע את הצורך לרכז כל חנוך היתומים בא"י בירי אנשים, שיהרו ברוח הרת.

ט) את סדור הפוליטיקה הארצית יניח הקונגרס לציוני כל מדינה ומדינה, לעשות ברשות עצמם כצרכיהם המקומיים.

י) הקונגרס יכיר את השפה העברית בתור השפה הלאומית האחת של ישראל.

יא) הועידה מכיעה רצונה לאפשר לשלומי אמוני ישראל את העבודה לשיבת א"י ואת הכניסה אל ההסתדרות המזרחי. כל הפרטים נתקבלו.

אחרי ד"ר הזנר הרציא מר מרגלית על עניני הרת. -- או ברך הדיר רייך את הועידה בשם הועדים הציוני, ד"ר דיאמאנד בשם הקהל הלבובי, הרב ד"ר נוממן, ד"ר רפפורט וד"ר רוזנוווייג בשם משק קה"י.

בישיבה הני ביום ג' אחה"צ הרציא הרב הגר עיד החנוך, מר קוספפרשטיין (עברית) עיר צעירי המזרחי ומר רייך עיד החלוצי המזרחי. מר יעבץ הרציא עיד העתונות.

בישיבה הרביעית ביום ג' התחיל הוכוח הכללי, שנמשך כפ היום, שהשתתפו בו כמעט כפ הרבנים. הועדה המתמדת נתנה דוח מעבודתה והציעה החלטותיה, שכוין נתקבלו. על פיה החלט להטיף מס לקרן הקונגרס על כפ הערים, שהשתתפו בוועידה. למען יוכפ המזרחי לשלוח אל הקונגרס אנשים בעלי כשרון אף שאינם בעל גים. גם החלט לבחור בוועד של 50 איש. לוועדים נבחרו 22 איש:

מדינה ומדינה ומקריה.

בקראתא.

בליל שבת נוע אחרי מחלה קשה מאד אחד מטובי הציונים המזרחים פה מר א ל ט ר (שאול) ל א נ ד א בן מיו שנה, שהתעסק שנים רבות בחריצות בכלכלת ביהמ"ד הציוני בית ישראל ובגמילות חסדים. בחורף שעבר טרח הרבה לחדש את המצפה ולהמציא לו אפשרות הקיום. לפניו היה מדמים והדמים את המצפה בוול, להקל קיומו. הרבה טוב וחסר פעל בחייו הקצרים והיה רצוי וחביב בעיני את האיני במחנה הכבר, שהחל לו את כבודו האחרון. ההיג ר' משה הורוויץ ראש המזרחי הספידוהו כראוי. תנצבה.

כפי ששמענו יבנו ראשי החברה, מגדלי 'יתומים' פה היוטה שלישית על ביתם, כדי להרחיב את מעון היתומים, מבלי לגעת בחוקת הדייריים. נידול היתומים נתקן בזמן האחרון, לצאת ידי חובת חנוך תכליתו.

בפולין הקטנה.

לבוב, כיצר מבינים תקיפי העיר את שווייהזכות תוכיה העובדה הלזו. בעל מוס אחד יהודי, שנקמעה רנלו במלחמה, בקש מאת ראשות העיר, לתת לו רשיון להקים לו סוכה למכירת עתונים ברחוב הלניונים. בקשתו נדחתה מטעם, שהסוכה תפריע את העוברים שבים. אך לא ארכו הימים והרשיון הזה ניתן לבעל-מוס קתולי, שנקמעה לו רק אצבע במלחמה. אח"כ הניש היהודי לתת לו את הרשיון ברחוב בני גולוהובסקי ובקשתו נדחתה בלי טעם. כל פירוש מיותר, ללבוב בא הרה"ח, הסופר העברי והעסקן החרוץ ד"ר מרדכי עהרנפרייוו, שהיה רב הכולץ בבולגריה ועתה רב הכולץ בשבדים. הקהלה קבלה את פני האורח החשוב באופן רשמי וחלקה לו כבוד גדול, הרבה פעל האיש הזה בימי המלחמה לטובת נדחי היהודים, לטובת שבויי המלחמה מכל הארצות, שתווך ביניהם ובין משפחותיהם בחליפת מכתבים כדרך ארצו הנשרלית. רבנות יהודים המריחיהו וכרכוהו הוא לא נלאה.

בפולין.

ועידת הציונים, שהיתה בשבוע שעבר בלודו, עמדה על הנוכר הראוי לה בהתאם למספר היהודים והציונים במדינה הזאת. היא תפשה לה את חשיבות הועידות הציוניות, שהיו לפניו ברופיה. נתבררה השאלה הישנה, שמתחבשים בה כל הימים בפולין, אם על הציונים לספל בפוליטיקה גלותית כתור עיקר ולעשות את העבודה לציון נוסה לספף או להניח את העבודה הגלותית לאחרים ולהקדיש כל מרצם ועתם והונם לבנין מדינה יהודית בא"י. היו רבים ונכבדים בוועידה

הננאל הרוסי מימי הצאר קומיסארוב. שהיה עורך ברוסיה סגורות ביהודים בתור שר השוטרים בכל רוסיה. נחשב בכלל נאראד בתור סוכן הבולשיוויקים. שהיה ירו גם בקשר על הפרינץ המושל. כך היה דרכם של כל צוררי ישראל. בבצע כסף יתמברו לכל. עוד היה הצאר תקיף ונתן בסף התלמך לעשות נקמה ביהודים. עתה שרוצחי הצאר המה התקפים נמכר להם בבצע.

באשכנז.

כאוניברסיטה אשר בעיר געמען נפתחה סאקלוסט יהודית. הרב ווינגרנ מסולווישקי ברוסיה. שבא לאשכנז בעת המלחמה והשתלם שם בלמודי הול. ירצא שם על התנך. מבוא התלמוד ועל התלמוד עצמו.

היהודים גודי רוסיה בברלין יסרו ועד לקבץ ממון לעזרת הרעבים ברוסיה. אם רעב שונאך וכי.

באוסטריה.

מוינא קבלנו הודעה רשמית. כי נוסרה שם חברה חדשה בשם ברית יהודית. שתתשטט בכל מדינות החרבות, שבראשה עומדים נשיא הקהלה פרופסור סיק וחבריו אשרי הקהל הווינאי והרב הראשי דיר צני פריץ חייט ופקידו הקהל והציבה לה מטרת חשובות ונשנות בעבודת נמילת חסד ובשקידה על קיום המסורה היהודית. היא תשגיח על יולדות עניות. על ילדיהן ועל חנוכה. הרבר היה קשה בעינינו בתחלה: מהו החרוש שבדבר? הלא ידוע לכל. שאין ווינא חסרה כלל חרות כאלו ובפרט מפירסמות הן פעולותיה הפוריות של אניטה מילר במקצוע הזה. אך סוף ההודעה באר לנו את הבונה העיקרית של החברה החדשה: השנחה על ברית מילה, שלא תיפסר ולא תשכח מיהודי המערב. ומה למדנו. מה שבאמת לא נודע עדיין בחוץ. כי רבים מאד מיהודי המערב כבר חדלו מלמור את ילדיהם. זה מתוך חקירה וזה מתוך התרשלות וקלות ראש וזה מתוך חסכון. כי המהלים במערב בשכר יעבדו ואין לעניים לשלם את השכר הקצוב למהל. החברה החדשה תשקוד בכל האמצעים לדעת כל מקרי הלידה ולהשגיח על האבות. שלא יתרשלו ולא ינהגו קלות-ראש בהכנסת ילדיהם בבית אבהם. את בני העניים והכינונים תמול החברה חנם. החברה פנתה אל כל בתי-המרסא. בתי-החולים והקליניקים ואל כל המילדות העבריות בבקשה. להודיע תיכף בתוך מיה שעה את משרד המטריקל של הקהל מכל לידת בן זכר לאשה יהודית. הכונה הזאת של החברה ברורה. אלא משערים אנו. שהמתכוללים אשר בתוך ראשי הקהל בקשו להעלים כוונתם ועשוה במעטה נמילת חסדים משום שמה יאמרו. בכל אופן כוונתם רצויה וראויה לכרחה.

בבולגריה.

מועצת המדינה בבולגריה קבעה בתק התנך החדש תקציב מיוחד בשביל בתי הספר העברים של היהודים. שיתכללו מקופת המדינה. אע"פ שיעמדו גם להבא ברשות היהודים. פליטי פקידו הצאר הרוסי המפורים בכל הארצות מבקשים פרנסה. אחד מן הנדחים הם. שגלה לבולגריה. בקש להמשיך פה את משלח ידו הקודם. לחיות מפגורמות. מה עשה? גרה מלבו איזה ספור. שתכנו הרינת ילדי נצרים ע"י יהודים. ובמדועות. שנתן להדביק בחוצות הערים. הכריז על סחורתו: קראו את הספר. רוצחים יהודים. דם נוצרים השפוך ועוד כאלה. אך בהשתדלות ראשי הקהלה בסופיה חרם בכל הארץ.

באנגריה.

בסוף החודש שעבר נועדו שרי אנגליה. המתענינים בישוב יהודי בא"י. לליודיוודרשן בלפור. משורטשיל ומדים האנקי. דיר וויצמן

הזאת. שהביעו את האסיקורסות הלזו וחלקו על ראשי הציונים בווארשא. הזנחים את העבודה הצינית ועושים את הטפל לעיקר. אך המה מצאו להם שוב רוב. שאמרו על שיטת נרינבים וסיעתו נעשה ונשמע והכל ישאר כמו שהיה. — נקצב התקציב בשעור שנקצב לסנים לממלכה בינונית. ההוצאות לשנה תעלינה לסך 109 מיליון וכן ההכנסות. נקצבו למשרד הא"י 8 מיליונים ותיר אסף מרק. להכשרת העולים לא"י ע"י קורסים 9 מיליונים. תמיכה להצפירה 6 מיליונים. תמיכה לאגודות 3 מיליונים. לתעמולה 6 מיליונים. להחזקת השלכה המרכזית 3 מיליונים ותיר אסף מרק. למשרד ההמחאות מאמריקה מיליון ותיר אסף מרק. לעניני פוליטיקה שתי מיליונים ותיר אסף. להוצאות מקרינת שש מיליונים ומאתים אלף ולכ"ס ולתרבות 59 מיליון. — הוחלט להקהיל קונגרס יהודי כללי בפולין; להתאמן בבחירות אל הסיים להקים בו קלוב יהודי מצורף מכל המפלגות; להשתדל בדבר הסתדרות הקהלות; לתקן את המצב הכלכלי של יהודי פולין; מהאה נגד לחץ החברות היהודיות לתרבות ולצינות ע"י פקדי הממשלה; הוסכם לציירת גרוד יהודי בא"י. להנן על היי אחינו ורבושם שם; נמסרה הצעה אל הועד המרכזי. לבא בדברים עם כל מי שרוצה לעבוד בשביל א"י ממפלגות אחרות. לקרנם ולא לרחקם; הוחלט ליצור הסתדרות מיוחדת לעניני חרבות והנוך עברי ולקצוב לתכלית זו מס מיוחד. שכל ציוני ישלם 40 מ' לשנה לקר. האוניברסיטה העברית. נבחר וע"פ של שבעים חברים וועד פועל ראשי בן 15 חברים.

המניסטריון לדתות פרסם מכתב-חווה. ששפה אשתקד לכל שרי המחוזות להזהיר את כל ראשיות הקהלות היהודיות. שאין לשלם לרבנים את השכר הקצוב לפני 10 שנים. מפני מעוט שכר הרבנים רבים מהם אנוסים להתעסק בדברים שלא לכבוד הם לרבנים. צריך לשלם לרבנים שכר די מחיתם בומן הזה. אין למסור את הרבנים בידי השוחטים. שהם ישלמו להם. גם זה אינו לפי כבוד הרבנים אלא מידי ראשי העדה יבא שכרם.

ועידת פקידו מסה"ב. שהיתה בווארשא החליטה גם מהאה נגד שלוח הפקידים והפועלים היהודים מעבודת מסלות הכרוז אחרי גרוש הכובשים האשכנזים; הזעירה דודשת להשיב את כל המשולחים אל כנם ולשלם להם תשלומי נזק בעד כל זמן בטולם מן העבודה גם הבעיה מהאה נגד ההתנפלות במסה"ב על קצת הנוסעים. את ההחלטות האלו מסרה מלאות הועדה ביד ראש הממשלה וויטום. הממשלה פרסמה פקודה. שהמקואות בכל הקהלות הן תחת השגחת הרשות.

היודי מבשר את קוראנו. כי הממשלה הפולנית נתנה רשיון למרבו א"י של שא"י לפתוח לשכה למהגרים העולים לא"י. למכור להם כרטיסי מסע ולתווך בהשגת תעודות ואשורון. לשלה חבילותיהם ולכל הרברים הנוגעים להגירה ולהגנת העולים ובקרב פתח השלכה. המניסטרוים לדתות שלח פקודות. לאסור לרבנים להשתמש בתואר. נאָראבין? רב ראשי ולדיינים ולדרשנים בתואר. ראבין? רק רב העיר לבדו ראשי להקרא ראבין והדיינים יכוננו. פאָדראבין? (סגן הרב). הטעם שנתן המניסטר לגיורתו אינו מספיק. כי אצלנו כל מי שיש לו היתר הוראה יכונה רב. ורב העיר הוא באמת רב ראשי. אבל הממשלה דואגת למסרגנו. שלא נתנאה...

בסינסק גפלה דליקה בטבור העיר ובמעט כל העיר היתה למאכלת אש. כל החובות היהודים עם סחודותיהם. כליהם בתי כנסיותיהם וספריהם נשרפו. הנוק עולה למיליאדים.

ברוסיה.

העתון הרוסי הסובייטי מודיע. כי חבלי הסטטיג ברוסיה הלכנה. שהיו עורכים הרנות ביהודים. נחלשו מפני גרוד ההגנה היהודי בן 250 איש העומד כנגדו.

ופת. מעשהו הצליח והוא אומר להרחיבו ולהעסיק פועלים רבים. בא לירושלם סוחר עשיר מטונים יוסף די שמואל נטף ורוצה ליסד מושבה ליהודי אפריקה הצפונית.

באמריקה.

כרב פאר ורנה חננה העיר ניוירק את שם אחד הרחובות בשם הנדיב היהודי יעקב שיף. כל בתי הרחוב היו מקושטים בדגלי אמריקה וציון ורכבות עם התאספו. השיץ מר הרשמאן התמלל תפלת אמיר על הנפטר. אחיכ דרשו ראש האזרחים האלין והשופט לעהמאן ופסרו בשבתו והעסקן היהודי יוסף בארונדים. ממחרת התהלך מתנה של ילדים יהודים ברחוב ההיא. להזכיר חסריו למען ילדי היהודים.

באביסיניה.

לרומי הניעו מכתכים מאת הנוסע היהודי דיר פייטלוביץ השווה זה כמה שנים בחבש (ארץ בוש, אביסיניה), ללמד ולנהל את אחינו הנדרים שם. הנלחצים באכזריות מאת הנצרים אדוני הארץ. זה שתי פעמים בהיסטוריה היתה דת ישראל שלטת בארץ הזאת. פעם אחת בימי קדם ומה נולדה ההגדה שנית המלך הוא מורע שלמה המלך ומלכת שבא ופעם שנית בימי הבינים ואז נולדו ספורי אלדר הדני. שמעה וחשב, כי הם עשרת השבטים. אחיכ נבדה הנצרות ומאו אין תקומה ליהודים ונורלם כמו ברוסיה ובאירסיה של ימי הבינים. הריר פייטלוביץ ערך מכתב אל הנסיך השליש ראפטיפרי, לתנות לפניו לחץ אחיו. הממשלה מעכירה את הפועלים היהודים ואינה משלמה להם שכרם. למרות פקודת המלך לשלם לכל איש שכרו בעל יום. הנשים והילדים נעזבים ומתים ברעב וחליים רעים בשעה שאבותיהם אנוסים לעבוד חנם. ונס מבתים ירשום. הפקידים ילחצום גם לחץ מוסרי. כי יאסרו להם לקיים חוקי דתם ומנהגיהם ויכופו אותם לעבוד גם בשבתות ובימים טובים ומי שימאן, לעבוד יחרימו רכושן. וחוף מזה יעלילו עליהם עלילת שוא. כי יאכלו בשר אדם והשופטים יקבלו את העלילה ויענשו את היהודים הנאשמים כנס המות (בריקת סוטה) ורכושם יחרימו. והנצרים יכו וימיתו את שאר היהודים בעלילת שוא. כך יקצרו חיי אנשים נקיים. פייטלוביץ מבקש מאת המלך להגן על היהודים הנלחצים חנם. זה יביא כבוד גדול למדינה ושבת עולם לשם המלך.

השבוע בכל העולם.

אחרי הועידה. שהיתה ברינא בדבר ברית בין כל המדינות החדשות, שנקרעו מרוסיה מסביב לים הבלטי, היתה ועידה חדשה בהלסינגפורם בירת פלינלנד בצרוף באיכח פולין, שנסם היא נספחה לבעלי הברית. מטרת הברית היא להגן זו על זו בשעת הסבנה מן החוף ולעבוד תמיד בהסכם כולן בכל עניני הפוליטיקה גם לעמוד בברית כלכלה ומשא ומתן וביחס לאנדות העמים. ולעזור יחד את הרוסים הרעבים בשעת הרעב. ועידות כאלו תהיינה לעתים תכופות. בניוירק היה קונגרס של כל הכושים מכל המדינות. להועיץ איך לעמוד בפני הלכנים באמריקה, המבקשים להשמידם. הם יסדו הסתדרות כל השחורים. החליטו לדרוש, שיהיו להם את אמריקה, ליסר שם מדינה. — בקונגרס של חוכבי הלשון העספרנטית ננמר, לאסוף כסף ולהעמיד מצבת זכרון נהדרה ליוצר הלשון הבין-לאומית הרופא היהודי דיר זאמנהוף בבית העלמין היהודי בווארשא. — ממשלת אנגליה והאירים כמעט כבר באו לידי הסכם; אנגליה נותנה לאירים אוטונומיה נמורה. כוו של קנדה, אמריקה ואוסטרליה עם ממשלה נפרדה ופרלמנט מחוקק. אבל נפיל אולסטר (כצפון האי), שיושביו אירים מתבוללים, מסרב להשתעבד לממשלה אירית.

ברר לסניהם את פרטי דרישות היהורים ובקש מהם. שישנו קצת את יחוסם לשאלת מלשתינה. כדי למחר את קיום בשורת כלסור ולהקל ישוב היהודים. את דרישותיו כלל בני פרטים:א) אנגליה תתאמץ שאנדות העמים האשר במהרה את המנדאט האנגלי על איי ויתסרסם. ב) להקים לניון יהודי תחת דגל אנגליה. כדי להגן על זיי היהודים ורכושם באיי; ג) ליעד בדיוק את תעודתה הזכותיה של הסוכנות היהודית הציונית ביחס אל העליה לאיי. ממשלת אנגליה דנה על הדרישות האלו ותענה.

בימים האלה יתועדו הועד הפועל הציוני בלנרון עם מלאכי הערכים. הבאים מאיי להשתדל לפני הממשלות בדבר כפיול המכון היהודי באיי. יש תקוה למצוא אופן לעבוד בהסכם שני העמים בבנין הארץ. מבלי לחוקק רגלי האחד עיי השני.

בארץ ישראל.

נתפרסמה פקודת הממשלה. שכל מהגר יהודי העולה ליבשה צריך לשלם לישראל מירקית מס העליה. ילדים עד 18 שנה ישלמו רק פיאסטר.

הנציב העליון נתן שוב פירוש על מעשי פקידיו. התיצבה לפניו מלאכות הועד הראומי היהודי, שהתאוננו לפניו על רחית רוב העולים עיי שליהו המאיור מורים. הנציב באר את הדבר. שהקונסולים שהתירו את הכניסה עיי עדות הועדים הציונים, נוכחו אחיכ. כי חצי העולים האלה הם בולשיוויקים. הלכך מתוך 150 עולים, שבקשו בקושטא היתר הכניסה קבלו רשיון רק 75. עיו מעיר הריר טיומקיץ. העומד בראש משרד איי בקושטא. כי 500 חלוצים בקשו רשות העליה מאת המאיור מורים ורק 146 מדם נבדקו ומאלה קבלו רשיון רק 72 והנשארים נדחו. אבל לא מפני אי-כשרותם הפוליטית. אלא קצתם נמצאו זקנים וחלשים וקצתם לא ידעו כל מלאכה ואין עבודה בשכילים וגם רכוש אין להם. אבל לא נמצא בהם כל חשד בולשיוויות. אדרכה המאיור מורים בקר מחנוח החלוצים ומצא את כולם כשרים וזביע עצבונן. שאין בידו להכניסם לארץ מאפס עבודה הכטיה להכניסם בומן אחר. דברי הנציב גם בזה. אי מובנים.

בחקירה והדרישה בענין הרוצח הערבי מוחמד עלום. שהמית ביום 13 ביולי יהודי אחד אותו ואת בנו ומחץ יהודים אחרים, נוכחו השופטים. שהוא שוטף ואין להעמידו לדין וכבר נכלא בכיה המשונעים. החירות לקולוניות בלנרון פרסם את תוצאות החסירות האחרונות, שנחפרו באיי. באשקלון נולו עמודים גדולים מארמנות הורדום, שקשט בהם אח עיר מולדתו. בטבריה ובכסרנחום נולו בתי כנסיות עתיקים נהדרים מימי התנאים. בקיסריה נולו כלי חרם וכזורים ובנינים עתיקים. הממשלה שמה אל לבה לשמור את שער נוסעי הצלב ברמלה. את מצורת הצלבים באשליית ואת חומות המצודה בירושלם ועוד. רצפת הכיורים ביריחו נחשפה עתה כולה והועברה לבית הנכאת בירושלם. נרשמו כבר בכית הנכאת 9000 הפצים עתיקים שננלו בחרכות. בתי נכאת יערכו גם בטבריה. כעכו. באשליית ובאשקלון.

בא לאיי מר נסים לוי בארקלי, בעל הון רב מסמירנא, שיש לו בתי חרושת ועבודה רבה באויה הקטנה. הוא רוצה לנטוע טבק במדה מרובה באיי ולכונן בתי חרושת של מעשי טבק. גם לכנות בתים עיי אנדות בעליהן.

ביום 12 לחודש שעבר עלו מן הספינה. חלוצים לחיפה 21 בית-אב יהודים משווייץ ומקנדה. אחרי ימים אחרים נכנסו שוב 99 נפש בהם 58 נברים, 27 נשים, 14 ילדים. כמארינכאר היתה ועידת בעלי הון חרדים, לתכלית יסוד אנודות לכונן עסקים שונים באיי. בווינא תהיה בקרוב ועידה שניה בענין זה. מר יעקב הלמן איש גליצי יסד בירושלם בית מעשה אבני

כמו שנמצאו תארים כאלה גם אצל חכמים וזלתו וזהמה נאספו לאספה אחת בספרי על נאוני בנדאד ע' 106 והלאה). אך עתה נדע, כי כאמת ישב על כסא הנאות כסורא וזה יוצא מתוך מכתב אחר של רב האי, שכתב אל ראש סדר אחר בפסטאט ביום י"ד שבט שכיט לשטרות (ד"א תשע"ה) ובו אומר הנאון, כי כבר כתב אליו מכתב אחד ובו הודיעו בין שאר דברים מפטירת מר ר דוסא נאון מחסיה, ואם נחשוב, כי המכתב הראשון נכתב בשנת תשע"ז, הנה ידענו את שנת פטירת רב דוסא, שנאסף איכ אל עמיו ע"ה שנה אחרי אביו, ועי"ז נתאמתה השערתו, כי רב דוסא האריך ימים מאד וכי היה כוזמן פטירת אביו עוד גער קמץ.

אחרי רב דוסא היה לנאון כסורא רב ישראל הכהן, בנו של רב שמואל בן חפני. על רב ישראל זה דברתי במאמר מיוחד בריווי הצרפתית (כרך ס"ב ע' 120 והלאה) ובו אספתי לאספה את כל המובא משמו בספר העתים לר"י בן כרול"י, בהלכות ר"י צ"ל וכן האשכול לר"א ב"ר יצחק אב"ד, שם יבונה לעמדים סתם רב ישראל. אבל הנה איתא ברש"י לר"ב דף ג"ב ע"ב כזה: וכן בפריח כתב מר"ש נאון, כי זה שאמר שמואל ומודי לי אבא, שאם מת על האחין להביא ראיה אין הלכה כמותו. במקום מר"ש כתוב ב"ר פיסרו: כתב מר ישראל נאון, ויתכן שבמקום ישר צ"ל ישרי, היינו ישראל, כי אותו הענין בעצמו מובא בא"ז ב"ק ס"ו ע' ושם. כתב מר רב ישראל נאון ועוד בשערי תשובות מהר"ם בר"ך ד' בר"ץ ע' 142 ושם, ואע"פ שרב ישראל נאון ורבי שמואל פסקו דלית הלכתא כשמואל, רב שמואל זה היה סופר הישיבה של אביו, ונס פה השבתי, כי התואר נאון, שניתן לו הוא רק כינוי בעלמא ואמנם נמצא בקטע אחד מהגניזה זכרון לנפטרים וכניהם נזכר (כפי שהביא מרמורשטיין, בהריווי האנגלית מערכה חדשה כרך ח' ע' 7). ישראל ראש ישיבה של נולד בן שמואל ראש ישיבה של נולד בן חניני (צ"ע חפני) ראש ישיבה של נולד (3) בן כהן צדק, רב ישראל זה כתב על פי דרישת רב אברהם בן נתן נגיד סירואן ספר בלשון ערבי על עניני תפלה, שממנו נובעים רוב הדברים המובאים בשמו. מספר זה נמצאו מתחלתו ב' עלים בהגניזה ומאן פרסם במאמרו הנ"ל שורות אחרות ממנו, שמהן יוצא, כי היה הספר נחלק לשלשים חלקים, רב ישראל זה נפטר, כפי שראינו למעלה בלי"ה ה' בחדש כסלו שנת תשצ"ד וא"כ שמש בנאות יותר מעשרים שנה.

אב"ר גם רב ישראל לא היה האחרון בנאוני סורא, כי מלך אחריו רב עזריהו הכהן — אולי היה בנו — שנחשב עד כה לנאון מצרים, בשנת ד"א תתל"ח בא מארץ הצני למצרים דוד בן רב דניאל הנשיא בן עזריה, שהיה נאון בא"י בשנות תתיד-תתכ"ב ושהתיחס ליוצאי חלציו של ראש גליות, ופה במצרים החזיקו בידי דוד: הנניד רבי מבורך בן סעדיה ורבי יאשיהו בן דודתו בן רבינו עזריהו הכהן ראש ישיבה של נולד, עד כי נעשה לראש נולד במצרים בערך שנת תת"מ. אין פה המקום לספר בארוכה את כל מעשי דוד, איך בחזקתו נכה לבו ושלם רעה לכ"ל מטביו (4). אבל על ידי מציאה חדשה, שמצא מאן בהגניזה נודע, כי רב יאשיהו נר אמנם במצרים, אבל אביו רב עזריהו היה נאון בסורא ולא במצרים, כי הנה נמצאה תעודה אחת בחתימות חמשה עדים מאושרות ע"י רב דניאל ברב עזריה הנ"ל ואחד מהעדים יבונה, כניק מר' ורבי יאשיהו הכהן בן כבוד נדו"י קרו מורנו ורבנו עזריהו הכהן ראש הישיבה שלעיד מחסיה, (סוף יבא)

(3) זה דם שיטפא דלישנא, כי באמת היה רב חפני דס אב"ד ולא נאון.
(4) הרוצה לעמוד על כל הפרטים ידרשם מעל ספרי האשכנזי על נאוני בנדאד ע' 99 והלאה.

סדר בחירת הסינאט הפולני נגמר במועצת הממשלה ויוצע לפני הסיים. מספר יועצי הסינאט יהיה 90. כל נליל (ואיינאדסטואו) יהיה נליל בחירה, כל בוחר מכן שלושים שנה ומעלה יבחר לסינאט והנבחרים יהיו מכן ארבעים ומעלה. — הממשלה הפולנית החליטה, להוקיר שוב מן החדש הכא אל שכר מסה"ב והדואר. — בשבוע הזה היתה בוילנא ועדת מורשי הערים של ליטא התיכונה ובשבוע הבא יקהיל זיגנבסקי ועדת כל המחוזות. בשבוע הזה התחילה בפאריז מועצת ראשי הממשלות האדירות ונס בי"ב יפן ואמריקה בתוכם, לרן על שאלת שלווה, אויה הקטנה משפטו רשעי הצבא באשכנז, עורה לאוסטרליה ולרעבי רוסיה. — הרעב ברוסיה מתגבר, ועמו מנפות החוליע והולעפות, מחנות מחנות יודרו הרעבים למאות אלפים, לבקש אוכל, הסופר מקסים נויקי נתמנה לממונה על כלכלת המדינה. — באוקראינה מרדו שוב האכרים בממשלת הסובייטים, הלוקחים מהם תרומת תבואתם לצבא. — בבולגריה התעוררה תנועה להתחבר עם ס"כיה ואנודת הסלכים הרומיים ולהיות עמהם לעס אחר.

נאוני כבל האחרונים.

מאת ד"ר שמואל אברהם פאזנאנסקי.

(המשך).

אבל גם נאוני סורא לא פסקה עם רב שמואל בן חפני. הראב"ד אומר, כי נפטר רב שמואל בשנת תשצ"ה, ד' שנים קודם פטירת רב האי חתנו ואינו מזכיר שום נאון אחריו. אך השנה הזאת חשודה היא עד מאד, רב האי נפטר בן צ"ט שנה וא"כ איך אפשר, כי חתנו נפטר קודם לו רק ד' שנים, הלא אז היה קרוב למאה או יותר ממאה ולא היו נמנעים כותבי הקורות מלהודיע זה, ובאמת נמצאו ככ"י אחד של אגרת רשינ ברמשק הוספות שונות וכניהן כוו (נדפס אצל נייבויער ד"א 189): ונפטר אדוננו שכואל הכהן בן אדוננו חפני בחדש אב שנת שכ"ד (הוא תשע"ו). ונפטר בנו אדוננו שמואל הכהן נאון לי"ח חמישי חדש כסלו שנת שמי"ה (היא תשצ"ד). והנה אחרי אשר עד כה דמו הכל, כי נפטר רב שמואל בשנת תשצ"ה, חשבו, כי בחצי הראשון של ההוספה צריך למחוק המלות שמואל הכהן בן אדוננו ותהיה השנה שכ"ד לשטרות מוסבה על רב חפני אב"י רב שמואל (1) אולם עתה נגלה ע"י הגניזה, כי הנו אחרי רב שמואל עוד נאוניס אחדים בסורא, שפטירתם קדמה לשנת תשצ"ד וא"כ מוסבה השנה שכ"ד על רב שמואל והשנה שמי"ה על בנו עד כי צריך להוסיף בחצי השני המלה, ש"ל: ונפטר בנו [של] שמואל הכהן נאון וכ"י, והמנלה את המשמונים האלה הוא חכם צעיר צימים ושמו ד"ר יעקב מאנן שפרסם כבר הרבה ענינים חשובים מהגניזה ע"ד תקופת הנאוניס והרפיסם גם בספר מיוחד גם בהריווי האנגלית מערכה חדשה, שיו"ל בפילאדלפיה, ועתה דבר ע"ז מקרוב במאמר מיוחד במ"ע זה כרך י"א ע' 409 והלאה (2), ואת תמציתו נודיע כזה.

אחרי רב שמואל בן חפני היה לנאון בסורא רב דוסא ברב סעדיה, על רב דוסא דברתי בארוכה במהברת מיוחדת שנ"ל ושם התפלאתי על אשר בעת באו להחזיר עטרת סורא לישנה, נתנו העטרה על ראש רב שמואל בן ישיבת פומבדיתא ולא על ראש רב דוסא בן רב סעדיה נאון מחסיה, והפליאה הזאת עדיין לא סרה, רב דוסא יבונה הרבה בשם נאון והשכתי שהיה זה רק תואר בעלמא

(1) וכן שערתו גם אנכי בריווי הצרפתית כרך ס"ג ע' 318.
(2) וזה שם המאמר The last Geonim of Sura והוא הרפיס באותה המהברת גם רשימת ספרי רב סעדיה כתובה בידי שני בניו, שהזכרתיה לעיל.

מתוך מהומה ומבוכה.

(רשמים משנת תרע"ד.)

(סוף)

אך לא כן הנסיך הצעיר בנו. אמנם את נכסי אביו והונג העצום ירש הכן כאמנות בניו להוריהם, אך את מדת קמצנותו של האב לא רצה כנראה לרשת, והתנהג כפורנות נפרדת, והניח את מעותיו על קרן הצביו, כי קנה לו צביו ואישים וחזירים פראים לשם פריה ורביה. הרכה לו סוסים אכירים מארץ מצרים וגדל כלבים בני גזע שונים, הנאים לו ורעים לכריות ואחת לתורש יצא לצוד ציד היערה הוא ומרעיו ונושאי כפיו, ושלשה ימים ושלשה לילות שמע היער תרועות חצוצרות, נביחות כלבים ויריות תכופות של רוכים כפולים; וידעו כל בני היערה, שהנסיך הלך לצוד ציד, שקורין פאָלֶאוואַניע... וכשעת מהומה ומבוכה וטרוף הרעת נמלטו היהודים על נפשם היערה, כי כדרך המלך לא יכלו לעבור משום שהיה בחזקת סכנה. כי כוננו הרוסים את פצצותיהם על שטח המסלה, בכדי לסגוד את הדרך בפני הצבא האוסטרי ולעשותו מהמורות שוחות ובורות. פוניה תור!... היה כוקר יום מעונן וקר, ערפל עב הליט את היער ובלע אותו על עזיו וסבכיו וכף אשר בו; ובמרחק צעדים אחדים מנגד קשה היה להכיר ולהבחין בין עץ לאדם... היער רעד וחרד בולו מדרדור היריות העזות, שחדרו אימות בחלצו המעורפל והנכעת, התמוגו קולות התותחים הצרחניים עם יללת ובכית הנמלטים מתוך ההפכה, והיתה הרמוניה איומה-משורפת אחת של יאוש ושנעון נורא נורא ואיום! אך לאט לאט, אחרי זמן מרובה של ריצה כשארית הכחות המעטים— נפזר במקצת הערפל הכבד, והעננים הנועמים, שנראים היו כשמחים לאיד התכל ויושבי בה — נתמוזמו ונתכדרו, והיום הלך הלוך ובהיר, הלוך ואור, והיה הרגש כאלו הקיצות מחלום כלהות, כאמונה שרק חלום הוא, חלום במל ולא יותר ופתאום נוכחת, כי אין זה חלום כעלמא, כי אם מציאות מרה נוראה. — נפקחו העינים, ולפניה כל אנשי היערה, למנדולם ועד קטנם, וטרם ידע איש לאן הוא הולך ואנה פניו מועדות, כולמוס הפלטה אחז את כולם והם רצים רצים כאלו אחזה יד סתר בציצית ראשם ומשכתם הלאה הלאה, מבלי לעמוד אף רגע, ומבלי לשאוף רוח, הרוסים, הדסים! השם הזה לכד ריו להניסם אל קצו ער, את כל טובו ורכושו הניה הפקר הפליט האמלל, רק על נפשו נמלם, רק נפשו כבקשתו — — —

לכו נולים אומללים, לכו לדרככם פליטי חרב עלובים! משכו, משכו את עלכם הכבד ושאו, סבלו את משא יגונכם הגדול, הכה נקשו במקל הנודרים העב, ותגעש ותרעש הארץ לקולו, התנחמה התנחמו! לא הראשונים כנודרים אתם, וגם כאחרונים אינכם, אבותיכם ואבות אבותיכם מאז ומעולם — נעו ונדו בעולם ימי הנדירה והמטלטלים עצמו תמיד מימי הטובה והמנוחה; ובניכם אחרים עד סוף כל הדורות — יודו, יודו כמדבר החיים הגדול, ורגליהם תנפנה, תמעדנה, שבע תפלנה, באין מרנוע ואין מנוח, ולא תכצקנה ולא תיעפנה מן מן הדרך הארוכה... עם של נודדים אתם מימים מקדם, אי ארץ, אי מדינה בתכל לא עברתם בה, לא הצגתם כף רגלכם על ארמתה? סעו, סעו לדרככם יהודים דוויים וסחיפים, יהודים מוכים ונענים, אל נא תפגז מלכת עם למוד נודדים ועול, השען נא היטב על מקל הנודרים, הסמך, הסמך נא על מטה הירושה העתיק! הרם פעמך אתה הנודר הנצחי — וְךָ בכחך זה הלאה, הלאה — קדימה!!!

האויב, וכי יעלה בידם להמלט — וימלטו ולא — ויפלו בשבי, או יומתו, נורף הוא כאדם... אין הפרט נחשב בקרב למאומה, עמוק עמוק הוא הים וכי יפול אל נכחי תהומי נהיר אחד ובלע אותו כרנע ולא יודע כי בא אל קרבו... החילים המדוכאים, והמלוכלכים מכף רגלם ועד קדקד — כהמר ובטיש, מתהלכים שוממים — רצוצים הנה והנה, קלסתר פניהם מעורר זועה ורחמים, ממשושטש הוא, מחוק, וצבע העפר התחזית צבעו, וכמעט קשה להאמין, שאלה האנשים היו לפני זמן סה בניס להורים, שדאנו לכך מחסורם וצרכיהם, או אבות לילדים יפים אהובים, שהתרפקו עליהם מתוך אהבה ואמון, ושחיו בכיתם כשלוה ונעימים, חיים טובים ומסודרים. במראיהם עכשו — דומה, שאין אלה אנשים כיתר האנשים, נראים הם אחרים ומשונים מיתר האדם, וגם לא מרגישים מה שאחרים מרגישים, אלה הן בריות בפני עצמן, אנשי-צבא, סולד טיים, — — — כירת שדה פולטת עמודי עשן גדולים ועל ידה עומד מבשל, וכוחש בכף המכשלים את הגויד וזועים קמעה, קמעה, לעמוד על פעמו, חילים אחרים עומדים מסכיב ועורבים עצים תחתיה, בכדי למהר את מועד איוחת הצהרים, התאכזן רב ויש לחשוש, פן יבא איוזה מפריע ויפסיד את כל האבילה...

הוי, מה נפלא הוא האדם ומה מוזר! הנה אורב להם המות מכל העברים, — השרפנלים מתפוצצים על ידם ממש; יככל זאת, אין איש שם אל לב ואין משגיח... בזה המות לחוד והחיים לחוד ואין מלכות אחת נוגעת בחברתה כמלא נימה... כל עוד חי האיש עיניו פקוחות ורואות—דורש הגוף את — תפקידו, ואינו מוותר על שלו... משפט חיים הוא ואין לשנות!

עברו שעות אחרות של התלבטות וריצה ביער, הרגלים כושלות ונופלות ואינן נשמעות יותר לבעליהן האכזרים, דקירות עזות מורגשות כנג ובחזה; והידים תרפינה, תכבדנה ממשא הילדים הקטנים, שאינן יכולים לבחור את רגליהם בין סבכי היער ושיחיו, רוחמה הקטנה אינה חפצה ללכת אף צעה, והיא פוצרה, שרוקא אמה תשא אותה על זרועותיה — אמה ולא אחר, הנה היא מתנפלת לארץ, ונועה בככי גדול, ומשתפך קול בכיה של הקטנה הזו בחלל היער, ומעורר מין חד מזוריאום... כשארית כחותיה מרימה אותה אמה מן הארץ והיא נושאת אותה ונושמת ככבודת ונונחת קשה קשה, הנה היא יושבה לארץ מאין אונים, ומרכ הולשה ורפיון, אף הנה של התאוננת לא תפליט מפיה, כדי שלא להפחיד את ילדיה העומדים סביבה ובוכים. עוד מעט וכא הערב; כחמש פרסאות התיחקו כבר מן העיר, ללכת הלאה אי אפשר יותר, צריך לסור לכפר הקרוב ללון שם היפידה, להחליף כח למחה, עוד רכה וארוכה הדרך, וכיום אחר לא תעבר...

מרחוק נראה ישוב קטן, שגם יהודי אחד מתנורר בו, נמלכו משפחות מפגרות אחרות — וסרו אל ביתו לצינת לילה אחד; ודהנפש קצת מעמר הדרך הרב. —

— כוס הינונים לאט!
הרפי מעט — — — — —
ביליט

משה שלנגר

מן המזרחי בכראקא.

ועד המזרחי מודיע בזה, כי ועידת השוקלים לתכלית בחירת ציר לקונגרס הציוני בכארלסבאד תהיה ביום ג' ואתחנן י"ב אב בשעה 7 בערב בביהמ"ד של ר' אשר פאָברזעיע 4.

בית מסחר הספרים יזל

L. Fortgang, Kraków Krakowska 33.

ספרי הוצאת שטיבל.

900	התקופה. ערוך ע"י ד. פרישמן. ספר ד', ה', ו', ח', ט', י' כל ספר	מחיר
150	שירי אנקריאון. חרנום שאול משרניהובסקי	המחיר
230	איסינייה בטורים מאת גטה. חרנום יעקב כהן	
200	פואמות דרמטיות מושקין. שמעונוביץ	
125	הנסיעה בהרי הרץ הינה "	
340	נבורים ועבודת נבורים קרליץ. אינהרן	
300	באש ובחרב. חלק א' שנקביץ. פירענק	
320	חלק ב'	
320	חלק ג'	
240	חלק ד'	
120	ממעמקים וילד. פרישמן	
140	מניפה של לירי וינדרמיר וילד. מביוב	
160	חשיבותה של רצינות	
130	היתה שניצלר. יקבוביץ	
170	האחיות וסרמן	
110	רבי שלמה נגיד שלום אש. מ. שפירא	
275	אינבורג קלרמן. דוד צמה	
190	האוויר. חלק א' הפטמן	
700	שכור וכשרון. ספור ברנר	
600	חיי אדם: ילדות שלום-עליכם. ברקוביץ	
600	נערות	
600	בחרות	
320	אירידיון קרשינסקי. בן-אברם	
180	מלחמה ויחלום. חלק א' מודסטוי. מריווש	
160	חלק ב'	
170	חלק ג'	
150	שגש אחיות. דרמה ציחוב. בן-אברם	
220	יין כריסטוף רומן רולן. ה. ייבין	
240	מן מדיאוש אדם מיעקביץ יוסף ליכטנבוים	
260	פילוסופיה של אמנות מאת הפוליט טן	
700	הרמיון היוצר. מחקר פסיכולוגי מאת ת. ריבו ד"ר נ. מורוב	
300	תמונת הוריאן נרי. אוסקר וילד. י. ה. מביוב	
700	כתבים נבחרים. פטר אלטנברג. נ. שופמן	
150	מיקטוריה. קנוט המסן. ס. גינזבורג	
100	האגלים האדמים. ס. אובסטלדר	
800	ביערות פולין. רומן. י. אפאטושו. מ. ליפסן	
225	חוון החשבי מאת יעקב כהן המחיר	
140	הקדושים. סמפוניה	

ובער המשלוח 5/0

קמלוגים אינם נשלחים לפי שעה.

נמצא למכירה

המלון הפולני-עברי

מאת י. נוסבוים ול. דרהר. מחירו 250 מרק מכוך. למו"ס ולמורים רבט הגון
Wyd. J. Nussbaum, Kraków, Miodowa 19.

סוכנות "המצפה" באוסטריה היא בבית
Jos. Perlberger II. Rembrandtstr. 39 Wien.

סוכנות "המצפה" בטשכו סלזבסיה היא
Dr. R. Färber MORAWSKA OSTRAWA
Chelčický 7.

סוכנות "המצפה" לרומניה הגדולה
למשלוח כסף היא בית מסחרו של
Bernard Kohn Tempelgasse 1. Czernowitz.

העמיקאליען גראס-פערקויף.

קאלאמאניום מאנטאן-וואכס קארנאבער-וואכס. גומי-אראביקום.
גינרטיין. וואסער-עראנדיך און פעטט-עראנדיך. זאמטליכע אנילין-פארבען.
סיר שטאף-פארבונג אין אללען פארבען. בלוי-האלץ-עקסטראקט
אולטראמארין. וואזעלין. וואגענע-עטטען און בלעכדאָנען. שוהקרעמער
שוהמאכער-וואכס. טינטע. בלעכדאָנען א. ד. נ. עמפאעהרט די
פראַטאָקאָליערטע סירמא

CHIEL TEITELBAUM
FABRYKA WYROBÓW CHEMICZNYCH,
I IMPORT ARTYKUŁÓW CHEM.
DIETŁOWSKA 49 w KRAKOWIE.

חידות ההגרות הנפלאות ע"ד
עשרת השבטים
ופתרוני ע"פ כל המכורות ההיסטוריים וע"פ
ההגיון הפשוט. מחירו עתה 200 מרכ. ע"י
„Hamicpe” Miodowa 22 Krakow.

בשדש שפות.

בעברית, פולנית וגרמנית יוכל כל אחד לבוא לידי
שלמות גמורה בעזרת מכתבי ההוראה הידועים. 23
כתבים לשפה העברית, 32 לפולנית, 10 מכתבים לגרמנית.
מחירים שור עשרה מכתבים - 275 מרקאות, של
קומפלט בן 32 מכתבים - 820 מ.

השפה, ספר למוד שפת עבר לבוגרים בתרגום המלים
היהודית, פולנית וגרמנית, מחירו 150 מ.
לחומי רש"י 25 מ. להוסיף על המחיר 10 אחוזים שכר משלוח.
לכל הזמנה.
בהזין דאריץ יש להוסיף על המחיר 10 אחוזים שכר משלוח.
להזמין בכל בתי מסחר הספרים או ע"י.

S. WALKOWSKI Kraków, Miodowa 22.